

Udgravningsrapport

Sted: Fredensvej, matr. nr. 15g, 16o

Ejerlav: Tvingstrup By, Tvingstrup

Sogn: Ørridslev

Herred: Voer

Gl. Amt: Skanderborg

HORSSENS MUSEUM

Journalnr.:

HOM 1943

KUAS FOR 2003-2123-0386

År: 2006

UNDERSØGELSENS FORHISTORIE.....	2
ADMINISTRATIVE DATA	2
UNDERSØGELSENS FORLØB OG METODE	3
OPMÅLING OG REGISTRERING	4
TOPOGRAFI	4
UNDERSØGELSENS RESULTATER.....	4
DATERING	7
FREMTIDIGE UNDERSØGELSER.....	7
HUSE.....	8
HEGN.....	29
ANDRE ANLÆG	31

ANLÆGSBESKRIVELSER, S. 1-75

GENSTANDSLISTE, S. 1-7

FOTOLISTE, S. 1-2 + FOTOOVERSIGT, 1 S.

PLANER

Udgravningens placering i Tvingstrup

Feltbetegnelser

Alle anlæg

Alle anlæg med tolkning af huse, hegn og udvalgte anlæg

Hus 1 og 2

Hus 3

Hus 4, 7, 8 og 9

Hus 5, 6 og 7

Hus 10a, 10b, 11, 12 og 37

Hus 13, 14 og 17

Hus 15, 16a og 16b

Hus 18 og 19

Hus 20, 22 og 38

Hus 21, 22 og 23

Hus 24 og 25

Hus 26a, 26b, 27 og 28

Hus 29a, 29b, 35 og 36

Hus 30, 31, 32, 33 og 34

RESUME

Ved afdækning af ca. 9000 m² i den nordlige udkant af Tvingstrup by fremkom den østlige del af en landsby fra sen førromersk / tidlig romersk jernalder. I alt 42 hustomter kan udskilles, heraf 13 beboelsehuse, 22 udhuse og 7 staklader / "Diemen". Der findes spredte hegnsførløb, der giver enkelte fingerpeg om opdelingen i gårdsanlæg. Bebyggelsen indeholdt også talrige gruber, hvorimod ingen brønde blev påvist. En udateret hørtørringsgrube kan være fra en senere periode.

Sted	Dato	Navn og underskrift.
Horsens Museum	25. sept. 2006	Marie Foged Klemensen

UNDERSØGELSENS FORHISTORIE

I 1996 foretog Horsens Museum en mindre udgravning (HOM 880), hvor nu børnehaven i Tvingstrup ligger og den østligste ende af Kløvermarken/Bøgevænget-bebyggelsen, dvs. o. 100 m nord for det her omhandlede areal. Ved den lejlighed fremkom stolpehuller fra et lille hus, der dateredes til førromersk jernalder periode IIIa. Et randskår fra overfladen syd herfor indikerede mulighed for flere fortidsminder fra jernalderen i dette område. Endvidere blev det oplyst overfor museet, at der i 1950'erne blev fundet en del jernalder-keramik ved anlæggelsen af sportspladsen, matr.nr. 16l, lige nordøst for nærværende udgravning.

På advokat Peter Storgaards anmodning om udtalelse vedr. fortidsminder på arealet matr. nr. 16o og 15g, på vegne af ejeren af arealet, Handelsselskabet af 1. juni 2001 ApS, blev det vurderet, at en prøveundersøgelse ville være nødvendig (jf. korrespondance juni-juli 2004). Budget for prøveundersøgelsen blev godkendt hos Kulturarvsstyrelsen og bygherre hhv. d. 19. juli og 5. aug. 2004, og selve undersøgelsen gennemført d. 9. september 2004 af arkæolog Per Borup for Horsens Museum. Som det fremgår af rapporten fra prøveundersøgelsen påvistes en forhistorisk bebyggelse med talrige anlægsspor, som dækkede en meget stor del af det pågældende område. Bebyggelsen formodedes at være en landsby fra tiden omkring eller lige før Kristi fødsel – dvs. sandsynligvis samtidig med det lille hus fra 1996-undersøgelsen.

Der blev efterfølgende udarbejdet budget på en egentlig udgravning, godkendt hos KUAS 20. sept. 2004, men byggeprojektet blev kort efter opgivet og grunden solgt til T.S. Hansen ApS v. Torben Sigtenbjerggård, Haldrup. Der projekteredes nyt byggeri på området, der nu også omfattede matr. nr. 16æ. 16æ var ikke prøvegravet, men der var gravet kloak igennem, så det skønnedes ikke nødvendigt.

Den nye ejer ønskede området udgravet, og undersøgelsen påbegyndtes d. 6. april 2006.

ADMINISTRATIVE DATA

Undersøgelsen påbegyndtes med maskinafgravning d. 6.-7. april 2006. På grund af påsken lå den derefter stille til d. 18. april, hvorefter der blev gravet kontinuerligt til og med d. 23. juni 2006.

Det faste personale var udgravningsleder, cand. mag. Marie Foged Klemensen, bac. Katrine Moestrup og Janni Wedderkopp samt stud. mag. Christina Bardrum. Ved udgravningens slutning blev mandskabet gradvist trappet ned, således at Christina stoppede d. 13. juni, og Katrine og Janni d. 14. juni.

Derudover deltog i kortere perioder (nogle kun et par timer) følgende arkæologer fra Horsens Museum: Per Borup, Lars Pagh og Lars Bo Larsen (maskinafgravning d. 6.-7. april), Esben Klinker Hansen (GPS-opmåling d. 24. april), Christopher Grønfeldt Petersen (GPS-

opmåling d. 4. maj), Kristine Precht (GPS-opmåling d. 10., 11., 16., 18., 23. maj). Thomas Guntzelnick Poulsen scannede pantograftegninger, og Carsten Risager var behjælpelig med behandling af opmålingsdata. Per Borup besøgte udgravningen d. 28. april og 1. maj. Området undersøgtes med metaldetektor af Jesper Hansen, Hovedgård, d. 19. og 20. april, 18. maj, 2. juni og midt i juni.

Maskinen blev i det meste af perioden ført af Rasmus fra firmaet Jan Peter Nielsen, Haldrup. Der blev afgravet eller tildækket med maskine d. 6. og 7. april, 1., 9., 10., 13./14.? (= weekend, tildækning), 15., 16., 17. (tildækning) maj, 6. (tildækning+afgravning), 7., 8., 9., 14. juni. Fra 16. juni påbegyndtes tildækning feltet.

UNDERSØGELSENS FORLØB OG METODE

Udgravningen forløb i etaper bestemt af den radius, der kunne afdækkes med henlægnings af jord på hver side – dvs. en ”maskinbane” ad gangen. Afdæknings-forløbet kan aflæses i anlægsnummereringen. Efter afdækning blev alle anlæg nummereret med søm og manillamærker, og så vidt muligt straks opmålt med GPS. På grundlag af planerne udvalgte anlæg til snitning. Formålet med at snitte anlæg var først og fremmest at få bestemt, om de kunne være stolpehuller i huse: Havde de form som stolpehuller, og kunne der udpeges ensartede stolpehuller til de enkelte huse på grundlag af form, fyld eller dybde? Det betød også, at ved indiskutable huse, såsom f.eks. hus 1 og hus 4, blev der kun snittet meget lidt – et stolpesæt og evt. en eller to stolper mere. Gruber blev i beskedent omfang snittet, hvis de på overfladen var fundrige. Kun få anlæg blev udgravet i deres helhed: 74, 110, 557, 633, 1105, 1143.

Alle fund blev hjemtaget. Det drejer sig næsten kun om keramik, men der er dog enkelte fundnumre med trækul, jordprøver fra hørtørrings-gruben 884, samt et knoglefragment. Trækul blev ikke systematisk indsamlet fra husene – først i udgravningens senere del begyndte vi at udtage trækul, hvis det fandtes i større stykker.

Feltet blev løbende gået over med metaldetektor, men det gav stort set intet – kun x181, som er noget tvivlsom. Særlig området omkring hus 19 blev grundigt undersøgt, da der pga. af høj forekomst af trækul i stolpehullerne var mistanke om smedeaktivitet. Der var udslag i fylden fra et af stolpehullerne i hus 19, men bestemte genstande kunne ikke lokaliseres. I eftersøgning efter smedeskæl blev fylden derefter gennemgået med en magnet, men uden resultat. Der må være tale om et geologisk fænomen.

Vejret forårsagede ikke de store problemer for udgravningen. En længere tør periode i juni optørrede fladen, men da der blev afdækket nye flader løbende, var det generelt muligt at undersøge anlæggene, inden de blev for stenhårde.

OPMÅLING OG REGISTRERING

Da GPS-opmålingsudstyret ved udgravningens start var optaget ved andre udgravninger, blev de vestligste dele af felterne I og II opmålt med pantograf i 1:50 (tegningerne T1-10), fikspunkterne hertil senere indmålt med GPS, planerne scannet og manuelt digitaliseret i Mapinfo 8.0. Også ildstedet 1143 blev tegnet med pantograf, 1:20 (T11), og efterfølgende digitaliseret manuelt. I resten af udgravningen blev alle anlæg og feltgrænser indmålt med GPS (Trimble 5700) i System 34 Jylland/Fyn og DVR 90, først af tilkaldte arkæologer fra museet, men fra den 24. maj foretog undertegnede alle opmålinger. De georefererede data blev løbende lagt over i MapInfo, så vi havde præcise udprintede arbejdsplaner.

Så godt som alle snit i anlæg blev opmålt i 1:20 og beskrevet af den enkelte udgraver. Fundregistrering blev varetaget af Katrine Moestrup.

Der blev taget fotos i S/H-papir og farve-digital.

TOPOGRAFI

Området er karakteriseret af et næsten fladt terræn, der skråner jævnt fra sydvest mod nordøst. Mod nordøst og nordnordøst falder fladen mere markant og afløses her af en flad lavning på matr.nr. 16æ. I forhistorisk tid var denne lavning mere fugtig, til tider måske helt eller delvist under vand. Ved udgravningen fortalte en lokal beboer, at der mod øst, på matr.nr. 15k og øst derfor, indtil 1960'erne var en lille højning i terrænet, der blev dozet væk og materialet planeret ud på området. Ved nærværende udgravning traf vi på kanten af denne opfyldning i form af stift gult ler, der lå hen over et sort fintsandet lag – formentlig et opfyldt vådområde – i den allerøstligste del af feltet.

Undergrunden, der består af blandede sand- og leraflejringer, er overalt dækket af et forholdsvis tykt muldlag med en generel tykkelse på ca. 60-70 cm.

Ved udgravningens start lå området hen i græs, men har indtil for nylig været under dyrkning. Søgegrøfterne fra 2004 kunne anes, og under maskinafgravningen kunne de følges flere steder. Der blev ikke foretaget indmåling af dem.

UNDERSØGELSENS RESULTATER

Overordnet struktur: Landsbyen er formet som en række-bebyggelse, der strækker sig fra SV mod NØ. I udkanten af bebyggelsen mod nord og syd tynder det ud i anlægssporene. Gruber og små kildevældshuller mod nord viser, at dette område har været fugtigt og i visse perioder måske stået med blankt vand. Vådområdet har strakt en tunge ned i bebyggelsen, markeret ved et udstrakt sort lag, hvorunder fremkom et stort antal gruber. Også mod øst ses spor efter et vådområde, som har gjort sig gældende helt op i nyere tid, hvor det blev fyldt op ved udjævning af en lille forhøjning øst for feltet. De fugtige områder har udgjort grænser for landsbyen, men som den arkæologiske undersøgelse fra 1996 viste, findes der i hvert fald

spredt bebyggelse i form af et lille hus nord herfor, og jernalder-keramik fra sportspladsen mod nordøst indikerer ligeledes bebyggelse her. I sidstnævnte tilfælde har keramikken dog ikke været museet i hænde, og det kan derfor ikke afgøres, om der er samtidighed med landbyen ved Fredensvej.

Flere huse (10, 16, 26 og 29) viser, at der er mindst to faser i landsbyen. De i alt 13 beboelseshuse udgør dermed højst 10 gårde. Det er vanskeligt at udskille de enkelte gårdsanlæg, da hegnsforløbene er få og fragmentariske, men med alle forbehold in mente, kan der opregnes visse ledetråde: Hegnet A-C omslutter beboelseshus 4 og udhusene 7, 8 og 9, som tilsammen rimeligvis er en gårdsenhed. Hegnet skærer et ældre hus, 5, men ellers er dette område ikke særlig intensivt bebygget, hvilket kunne tyde på, at gården har haft kort levetid – måske repræsenterer den en udvidelse eller indskrænkning af landsbyen. Det samme gælder i øvrigt hus 1 mod nord, der sammen med udhusene 2 og 3 nok også er et gårdsanlæg. Den midterste del af feltet er intensivt bebygget med mange stolpehuller og gruber. Dette område synes indhegnet af hegn K, men indenfor området ligger to beboelseshuse, 18 og 10a+b. Enten skal de, med udhusene nord herfor, opdeles i to gårdsanlæg, eller også er der i virkeligheden tale om en gård i tre faser. Syd for hegn K grupperer sig husene 20, 21 og 23 med kun to udhuse, 22 (som måske reelt er et beboelseshus, se husbeskrivelsen) og 38. Det er ikke muligt at foretage nogen opdeling her eller afgøre, om det er huse fra forskellige faser. Kun bemærker man, at de holder en vis afstand til den næste husgruppe mod vest, husene 24-36. I den vestlige husgruppe findes hus 26a+b, der i sin ældste fase havde meget lyse stolpehuller, og derfor anses for at høre til den tidligste bebyggelse i landsbyen. Området her i den vestlige del af feltet er også meget anlægs-intensivt, hvilket tyder på længerevarende bosættelse. Hvordan husene indbyrdes hører sammen kan ikke afgøres.

Huse: Der kan udskilles 42 hustomter. Nogle af de øvrige stolpehuller på pladsen kan have indgået i huse, der ikke kan erkendes.

13 af husene er **beboelseshuse**: 1, 4, 10a, 10b, 18, 20, 21, 23, 24, 26a, 26b, måske 29a og 29b. De er generelt bygget over skabelonen 6 stolpepar med indgangspartier mod syd og nord ved midten af langsiderne. Der er ikke bevaret båseskillerum i nogen af husene, men ildsteder (1143 i hus 20 og 1106 i hus 23) i vestdelen af to huse viser, at man har indrettet sig med beboelse i vest og stald i øst, som det kendes fra andre jernalderhuse. Undtagelser fra typehuset med 6 stolpepar er husene 20 og 21, hvor den vestre del af husene til og med fjerde stolpepar er fine og regelmæssige, og der ses indgangspartier mod nord og syd. Derefter er det imidlertid vanskeligt at finde sikre stolper til fortsættelsen mod øst. Der kan dog næppe være tvivl om, at husene er beboelseshuse, da der i hus 20 fandtes et fint, let nedgravet, ildsted (1143) i husets vestre del, men måske har der ikke været nogen stalddel til disse huse. Også 29a og 29b er usikre, da de kun består af max. 4 stolpepar, men der ses indgangspartier, i hus 29a findes tillige et nedgravet forrådskar indenfor sydvæggen, og begge huse ligger så tæt på feltgrænsen, at det er meget muligt, at de fortsætter udenfor denne mod vest.

Ved de nævnte afvigende huse er længden mellem 9 og 12 m, men de øvrige langhuse måler mellem 13 og 16,5 m. Bredden, dvs. spændet i stolpeparrene, ligger mellem 2,2 og 3,6 m, hyppigst mellem 2,7-3 m. Hertil skal lægges afstanden til væglinierne, hvis placering kun kan udledes af indgangsstolpernes placering. De står som regel 1 m fra de tagbærende stolper, dvs. at der skal lægges ca. 2 m til stolpespændet, hvorved vi får en husbredde på o. 5 m.

Tre af beboelseshusene findes i to faser: 10a + 10b, 26a + 26b samt 29a + 29b. Der ses her en tendens til, at stolpespændet bliver større i anden fase – i hus 10 går det fra 2,5 m til 3 m, i hus 26 fra 2,2-2,5 til 3,3-3,6 m. Ved hus 29 er der ingen stratigrafi mellem stolpehullerne, så det kan ikke afgøres, hvilken af de overlappende hustomter, a eller b, der er ældst, men hvis kriteriet med et øgende stolpespænd er pålideligt, er b ældst med et spænd på 2,7, mens det stiger til 3 m i fase a.

Blandt beboelseshusene må hus 26a + 26b fremhæves, da det skiller sig ud på flere måder. Det er det længste af alle husene, 16,5 m i 2. fase, og stolpehullerne er, især i fase 1, meget dybe og kraftige. Desuden er de meget lyse i den ældste fase, hvilket tyder på, at der ikke har været dannet et kulturlag af betydning, da huset blev opført, og det kan dermed formentlig henføres til den tidligste bebyggelse på stedet.

22 huse er **udhuse**: 2, 5, 7, evt. 11 (kan være staklade), 12, evt. 13 (kan være staklade), 14, 15, 16a, 16b, 17, 19, evt. 22 (kan være beboelseshus), 25, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35. Mønsteret for udhusene er 6 eller 8 stolper – nogle steder er det usikkert, om der er tale om 6 eller 8 (husene 2, 12, 25), men i få tilfælde findes der med sikkerhed 8 (husene 34 og 35). Det almindeligste er 6 stolper, og længden på disse huse varierer mellem 5,3 og 7,5 m., mens husene med 8 stolper når op på 7-8 m. Bredden er 2,25-3,2, hvortil skal lægges afstanden til væglinierne på ca. 1 m i begge sider.

Ved 5 – 7 af husene ses indgangsparti(er). Ved hus 22 fandtes et nedgravet forrådskar 1,5 m syd for den sydlige stolperække. Det er lidt langt fra huset, da vægforløbene i de huse, hvor det kan erkendes, generelt ligger 1 m fra stolperækkerne, men hus 22 er muligvis en undtagelse. Fundet af forrådskarret kunne antyde, at hus 22 måske snarere skal placeres i gruppen af beboelseshuse. Det er i øvrigt blandt udhusene, at de få N-S-orienterede huse på pladsen findes: 7, 11 og 31.

Endelig findes 7 små huse enten af typen med 4 stolper (3, 6, 8 og 36), traditionelt benævnt **staklader**, eller de såkaldte ”**Diemen**”, hvor stolperne står i en ring. Begge typer har været anvendt til opbevaring af hør, halm eller korn.

Hegn kunne påvises med sikkerhed seks steder: grøftforløbene A-C + evt. D østligst i feltet, I og J mod nord, H i sydlige felt, stolperækken K omtrent midt i feltet samt sandsynligvis G helt mod syd. Hertil kommer andre mere usikre rækker af stolper, E, F, L, M, N, O P, Q.

Midt i stolpehegnet K ses en lav grube, som tilsyneladende omkranses af hegnet. Den er af begrænset udstrækning, ca. 1x1,5 m, men tolkes alligevel som en **dyrefold**.

Der var talrige **gruber** på pladsen, men der kan ikke oplyses nærmere om deres funktion. Se evt. afsnit om gruber og brønde ndf.

Omtrent midt i feltet fandtes en rektangulær grube, der tolkes som en **hørristningsgrube**. Der fremkom ingen daterende fund ved udgravningen, og den kan udmærket være fra en senere periode, hvor den slags brandfarlige aktiviteter blev lagt lidt på afstand af bebyggelsen.

DATERING

Hovedparten af keramikken fra husenes stolpehuller kan henføres til sen førromersk jernalder eller tidlig romersk jernalder. Randformerne er overvejende enkle eller let facetterede, og ”ryg-partiet” af en hul ildbuk, x158, er en almindeligt forekommende type i førromersk jernalder, periode IIIa, og ældre romersk jernalder. I det samlede fundmateriale tyder visse stiltræk dog på, at landsbyens funktionstid fortrinsvis ligger i tidlig romersk jernalder: Dels ses der næsten ingen påsatte fingerlister ved karhals, hvilket skulle være ledetype for periode IIIa. Derimod findes flere eksempler på kamornamentik, som generelt forekommer mere hyppigt på tidlig romersk jernalder (kamornamentik ses stort set ikke i Hodde, per. IIIa). Dels peger et sortglittet kar med mæanderbort, x27, entydigt mod tidlig romersk jernalder, ligesom et vandret øre, x39, hører til denne periodes formsprog. Randene er dog generelt ikke voldsomt facetterede, så der er næppe tale om ren romersk jernalder. Alt i alt må dateringen af bebyggelsen placeres i århundrederne omkring Kr. f.

FREMTIDIGE UNDERSØGELSER

Som anlæggene forekommer i feltet lader det til, at bebyggelsen tynder ud mod syd og nord. 1996-undersøgelsen viste dog, at der fandtes yderligere bebyggelse i området op mod Serridslevvej. Mod øst har der været et fugtigt område, som i nyere tid er blevet opfyldt med fed gul ler over et større område, der i hvert fald strækker sig ca. 50 m øst for feltet. I den vestlige del af udgravningsfeltet er der stor anlægsintensitet, som tydeligvis fortsætter ud under Fredensvej, så fremtidige jordarbejder vest for vejen må have største interesse.

HUSE

Generelt er alle huse med 4 stolpesæt eller derunder og uden ildsted tolket som udhuse. ALLE LÆNGDE- OG BREDDE-MÅL ER MÅLT PÅ DE TAGBÆRENDE STOLPER. Hertil skal lægges afstanden ud til væggene – hvor der er indgangsstolper fremgår det, at væggen ligger i en afstand af ca. 1-1,4 m fra de tagbærende stolper.

Hus 1

Beboelseshus med indgangspartier i nord og syd; ingen indre strukturer.
Stolpehuller: 540-548, evt. 549, 550-553 samt 1302.

Orientering:	Ø-V
Længde:	15 m
Bredde:	2,8 – 3,2 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 1 - 1 - 1-----(?)-1 - 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	1,8 / 3,1 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	2,75 og 8,5 m, evt. 4 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1, 2 og 1,4 m
Stolpehuldybder:	17, 27, 32, 55 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	x60, 61, 63. Skærer grube 574 med x65. I nærliggende grube 557 x84.

x60 indeholder bl.a. 3 randskår med let facettering, x63 er et sideskår med kamornamentik. Tilsammen antyder de en datering i sen førromersk og tidlig romersk jernalder. Samme datering antydes af fundene fra den nærliggende grube 557 – bl.a. et let x-formet øre.

Hus 2

Udhus, evt. med indgangsparti mod nord.
Stolpehuller: 512-515, 537, 555, evt. også 536 og 554 i muligt indgangsparti. Et stolpepar, 556 og 1717, lige øst for huset skal muligvis medregnes, selvom den sydlige står en anelse skævt for stolperækken.

Orientering:	Ø-V
Længde:	(m / u østligste stolpepar) 7,3 / 5,5 m
Bredde:	2,4 – 2,7 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	(* 1 – 1 – 1(- 1) 1 – 1 – 1(- 1)
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 / 3 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	42, 52, 55, 66 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 3

Staklade / 4-stolpehus.

Stolpehuller: 600, 602, 605, 606.

Orientering:	Kvadratisk
Længde:	(Ø-V) 2,25 m
Bredde:	(N-S) 2,1 – 2,4 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	Som længde
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 4

Beboelseshus med indgangsparti mod nord, usikkert mod syd; ingen indre strukturer.

Stolpehuller: 1554-1558, evt. 1559, 1560-1563, 1565, 1704, 1286, 1298, 1300, evt. tillige 1567 og 1299.

Mod syd ses kun et enkelt, urimeligt stort, stolpehul (1559), hvor indgangspartiet skulle være. Det kan dog ikke udelukkes, at dette er et indgangsparti, hvor den tilhørende stolpe er overset.

Orientering:	Ø-V
Længde:	14 m
Bredde:	3 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 (*)
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2 – 2,75 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,75 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1 m
Stolpehuldybder:	45 og 47 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X159, 163, 164

To af fundnumrene indeholder trækul til evt. senere 14 C-datering. Det tredje fundnummer indeholder 5 sideskår, heraf 1 med vandret bånd af kamfurer, der desværre ikke kan datere huset nøjere.

Hus 5

Udhus.

Stolpehuller: 1590, 1599, 1628, 1597, 1592, 1629, 1595.

Det er lidt usikkert, hvilke stolpehuller der tilhører huset, og om der evt. er tale om udskiftninger og tilføjelser af stolper. Desuden mangler desuden en stolpe i sydrækken – den kan være overset.

Mens afstanden mellem de vestlige stolpepar kun er 1,6 og 1,7 m, er afstanden til det østligste stolpepar 3,5 m. Der er flere tolkningsmuligheder – 1): Det østligste stolpepar hører ikke til huset. De er også noget kraftigere end de øvrige. 2): Det østligste stolpepar er en senere tilføjelse til huset. 3) Det 2. stolpepar fra vest er en tilføjelse til huset, hvorved det oprindelige fag har været på 3,3 m, hvilket passer fint med det østlige fag.

Orientering:	Ø-V
Længde:	6,75 m
Bredde:	2,5 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	1,6 m – 3,5 m (se diskussion ovf.)
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	18 og 48 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen fund. Skæres af hegnsgrøft 1586.

Hus 6

4-stolpehus, evt. med indgangsparti mod nord.

Stolpehuller: 1627, 1608, 1609, 1593, evt. 1605.

I en passende afstand fra nordlige stolperække (1 m) ses mod nord en enlig stolpe (1605), som kan være del af et indgangsparti, hvor den tilhørende stolpe kan være bortgravet af hegnsgrøften 1586.

Orientering:	Firkantet
Længde:	(Ø-V) 2,25 – 2,6 m
Bredde:	(N-S) 3,5 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	(*) 1 – 1 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	Som længde
Bredde på fag ved indgangsparti:	Som længde
Afstand mellem indgangsstolper:	Der er kun 1 stolpe mod nord, se ovf.
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen fund. Huset overlejrer eller overlejres af hus 5, der skæres af hegnsgrøften 1586.

Hus 7

Udhus.

Stolpehuller: 1281, 1292, 1282, 1273, 1285.

Usikkert, da der mangler en stolpe i vestsiden, men målene passer fint til et hus.

Orientering:	N-S
Længde:	5 m
Bredde:	2,7 – 2,9 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 1 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 8

Staklade / 4-stolpehus, evt. med indgangsparti mod nord.
Stolpehuller: 1267, 1270, 1264, 1301, evt. 1268 og 1269.

Orientering:	Firkantet
Længde:	(Ø-V) 2,75 – 3 m
Bredde:	(N-S) 2,4 – 2,7 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	(*) 1 – 1 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	Som længde
Bredde på fag ved indgangsparti:	Som længde
Afstand mellem indgangsstolper:	1 m
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 9

Muligvis en ”Diemen” / ”Rutenberge” – et forråds-/hø-/halm-opbevaringshus.

Stolpehuller: 1522-1525, 1532, 1544.

Huset består af en polygon på i alt 6 stolper, dannet af 2 krumme vægge med hver 3 stolper.

Orientering:	
Længde:	(N-S) 2,7 m
Bredde:	(Bredeste/smalleste sted Ø-V) 3,75 / 2,6 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 1 – 1 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	(N-S) 1,2 – 1,7 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	Ingen snittet

Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen
------------------------------------	-------

Hus 10a

Ældre fase af et beboelseshus med indgangspartier i nord og syd; ingen erkendte indre strukturer.

Stolpehuller: 907, 904, 909, 912, 914, 915, 944, 1703, 919, 925, 922, 931, 926, 935, 1247. Det ene stolpehul mangler i indgangspartiet mod nord, men kan være bortgravet af gruben 938. Huset ligger forskudt 2,5 m mod nord i forhold til den yngre fase.

Orientering:	Ø-V
Længde:	14,5 m
Bredde:	2,5 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2 - 3 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,7 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1,3 m
Stolpehuldybder:	29 og 58 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen fund. Stolpehul 1247 i østligste ende af huset skæres af stolpehul 1386 fra hus 10b.

Hus 10b

Yngre fase af et beboelseshus med indgangspartier i nord og syd; ingen erkendte indre strukturer.

Stolpehuller: 906, 1726, 911, 894, 916, 899 917, 918, 900, 1223, 923, 921, 929, 1238, 1386, 1242. Der ses flere stolpehuller end de her nævnte i stolperækkerne. De kan meget vel høre til huset som udskiftninger – det gælder 911, 895, 898, 1236, 928, 930, 1721, 1362, 1240.

Som det ses ndf. mangler det vestligste stolpehul i den sydlige stolperække. På dets plads ligger gruben 892, som har slettet eller skjuler stolpehullet.

Orientering:	Ø-V
Længde:	14 m
Bredde:	3 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 1 - 1 - 1 - 1 - 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 - 3 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,7 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1,2 m
Stolpehuldybder:	20, 24, 45, 70 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X80 samt evt. 134 (trækul). Østligste stolpehul 1386 skærer stolpehul fra den ældre fase. Desuden skæres enkelte

	stolpehuller af de mulige udskiftningsstolper.
--	--

Hus 11

Udhus.

Stolpehuller: 952, 960, 963, 964, samt evt. 959 og 962.

De to stolpehuller mod nord, 959 og 962, er noget spinklere end de øvrige, og deres tilhørsforhold er derfor usikkert. Hører de ikke til, er der i stedet for et udhus tale om et 4-stolpehus/ en staklade.

Orientering:	N-S
Længde:	(m./u. de nordl. stolpehuller) 4,25/2,75 m
Bredde:	2,75 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	(1 – 1) 1 – 1 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	1,75 m – 2,5 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	X158

x 158 er ”ryg-partiet” af en hul ildbuk. Typen er almindelig i førromersk jernalder periode IIIa og ældre romersk jernalder – dvs. århundrederne omkring Kr. f.

Hus 12

Udhus.

Stolpehuller: 462, 471, 480, 473, 491, 487, evt. 490 og 489.

Huset er noget uregelmæssigt. To parallelle Ø-V-gående stolperækker kan tydeligt erkendes, men stolperne står lidt skævt både på langs og på tværs. Det er usikkert, om stolperne 490 og 489 i øst hører til huset – de står kun 1,4 m fra det næste stolpepar mod vest.

Orientering:	Ø-V
Længde:	(m./u. de østl. stolpehuller) 7,25/6 m
Bredde:	2,6 – 3 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 – (1) 1 – 1 – 1 – (1)
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 – 3,4 m (til det østl. stolpepar: 1,4 m)
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen fund. 480 og 489 skæres af yngre stolpehuller, som dog ikke kan dateres.

Hus 13

Udhus, evt. staklade / 4-stolpehus, med indgangsparti i syd.

Stolpehuller: 421, 419, 424, 435, evt. 436 og 433 samt 441 og 442.

Husets 4 vestlige stolpehuller er karakteriseret ved at være store og aflange i formen. Det er usikkert, om de to østlige stolpehuller, 436 og 433 hører til huset. De har samme form som de øvrige og ligger pænt på række med disse, om end noget tæt på det foregående stolpepar, men 436 er kun 16 cm dyb og har decideret grubeform (sider og bund i en jævn flad bue).

Yderligere godt 2,5 m mod øst ligger endnu et stolpepar, 441 og 442, som måske kunne høre til huset – 442 ligger i flugten med den sydlige række, mens 441 ligger noget indtrukket i forhold til den nordlige. For deres, og 433+436', tilhørsforhold taler, at alle stolpehuller i og ved den sydlige stolperække til og med 442 er beskrevet med ensartet fyld. Mod syd ses endvidere to små stolpehuller, sydspidsen af 423 og 484, der kan tolkes som et indgangsparti.

Orientering:	Ø-V eller kvadratisk
Længde:	(m. 433+436/ m. 441+442/u. de 2 østl. stolpepar) 4,2 / 7 / 2,3 m
Bredde:	2,5 – 2, 7 m (ved 441+442: 2 m)
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – (1 – 1) 1 – 1 – (1 – 1) *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,2 m (til de østl. stolpepar: 1,8 og 2,7 m)
Bredde på fag ved indgangsparti:	2,3 m
Afstand mellem indgangsstolper:	0,9 m
Stolpehuldybder:	Kun 436 er snittet, og dens tilhørsforhold er som nævnt tvivlsomt – kun 16 cm dyb
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 14

Udhus.

Stolpehuller: 347, 349, 350, 351, 353-358, 517, evt. 352.

I sydlige række mangler en stolpe i 2. par fra vest. Den blev eftersøgt i felten, men var der ikke. Det kan ikke forklares, hvorfor den mangler, for der er heller ikke stolper til et indgangsparti her. Stolperne står i øvrigt meget tæt, og det er ikke umuligt, at der kan være 2 faser eller sket udskiftning af stolper i huset. Den nordøstlige stolpe 517 er usædvanligt stor, 1,4 m i diam., så der er nok snarere tale om en grube. Den kan have bortgravet et stolpehul fra huset. Det tilhørende stolpehul mod syd er imidlertid meget lavt og beskrevet som ”muligt stolpehul”, så måske skal hele sættet udgå.

Præcis midt inde huset ligger et stolpehul. Da der ellers ikke ses ”uvedkommende” stolpehuller omkring huset, er det sandsynligt, at denne centrale stolpe kan stamme fra en indre opbygning (skillevæg eller lignende).

Orientering:	Ø-V
Længde:	8 – 8,8 m
Bredde:	2,6 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 – 1 – 1 – (1) 1 – 1 – 1 – 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	1,2 – 2,1 m (samt faget med den manglende stolpe: 4 m)

Bredde på fag ved indgangsparti:	Hvis faget med den manglende stolpe er indgangsparti: 4 m
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	10 – 49 cm (alle snittet), generelt dog 20-30 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X183 fra det usikre stolpehul 357

x183 indeholder kun 2 sideskår, som ikke kan datere huset nærmere.

Hus 15

Udhus.

Stolpehuller: 300, 301, 306, 308, 317, 320.

Huset har en usædvanlig orientering, som ikke ses ved nogen af de øvrige huse. I alle stolpehuller undtagen 317 ses stenpakning i bunden.

Orientering:	NØ-SV
Længde:	5,5 – 6 m
Bredde:	2,25 – 2,5 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 1 – 1 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 – 3 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	32 – 70 cm (alle snittet), generelt 45-53 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 16a

Udhus. Afløses af eller efterfølger hus 16b.

Stolpehuller: 316, 398, 325, 361, 414, 411 eller 412.

I sydøsthjørnet ses to stolpehuller, 411 og 412. 412, som er det dybeste, er sandsynligvis det oprindelige stolpehul, som så evt. udskiftes med 411. I de tre snittede stolpehuller ses stolpespor.

Orientering:	Ø-V
Længde:	5,5 – 6 m
Bredde:	2,75 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 1 – 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,75 – 3 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	38 – 26 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen fund. Ligger forskudt ca. 1,5 m mod nord i forhold til hus 16b.

Hus 16b

Udhus. Afløses af eller efterfølger hus 16a.

Stolpehuller: 315, 392, 326, 363, 413, 410.

Stolpesætningen er meget regelmæssig.

Orientering:	Ø-V
Længde:	6 m
Bredde:	2,25 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 1 – 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,75 – 3,25 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	33 og 39 cm (kun 2 snittet)
Fund og stratigrafiske relationer:	X47, 48, 51. Ligger forskudt ca. 1,5 m mod syd i forhold til hus 16a.

Fundene udgøres af lidt trækul og to sideskår, hvoraf 1 med kamornamentik.

Hus 17

Udhus, evt med indgangsparti i syd.

Stolpehuller: 426, 429, 518, 885 el. 886, 534, 888, evt. 881 og 883 i indgangsparti.

Huset er lidt usikkert, da stolpehullerne er af noget uens størrelse, og 3 af dem er tillige ret spinkle i forhold til, hvad der ellers ses på pladsen.

Et par stolper mod syd kan tolkes som indgangsparti.

Orientering:	Ø-V
Længde:	5 m
Bredde:	2,7 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 (*)
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,2 – 2,4 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,2 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1,3 m
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 18

Beboelseshus med indgangspartier i nord og syd.

Stolpehuller: 366, 367, 727, 845, sydøstlige ende af 874, 851, 876, 877, 878, 854, sydlige del af 1722, 1461, 879, 1727, 891, 1550. Derudover findes andre stolpehuller i stolperækkerne, som kan være senere udskiftninger.

Orientering:	Ø-V
Længde:	15,5 m
Bredde:	2,7 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,3 – 3,3 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,8 m
Afstand mellem indgangsstolper:	Anslået 1 m
Stolpehuldybder:	37 – 65 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X55, 146, 156. Stolpehullerne 1727 og 1550 skærer gruberne 1448 og 867 med fundene x74, 78, 147, 148, 155. Stolpehul 1461 skæres af grube 855 med fundene x 78 og 148.

Husets stolpehuller skærer gruber, der bl.a. indeholder facetterede randskår. Det angiver en datering i sen førromersk eller tidlig romersk jernalder.

Hus 19

Udhus med indgangspartier i nord og syd.

Stolpehuller: 862, 1170, 1185, 1175, 1190, 1179.

De 4 vestligste stolper er meget kraftige og aflange i formen, og de indeholder desuden spredte stykker trækul. Stolpeparret 1190 + 1179 mod øst ligner ikke disse i fyld eller form (men dog i dybde), men de er regnet med til huset pga. af nogle ret tydelige indgangspartier, der ses mellem dem og næste stolpesæt mod vest. Forskellen kan skyldes, at de vestlige stolper er blevet udskiftet - måske er der endda rejst et 4-stolpehus i de gamle stolpehuller mod vest. Både 1175 og 1185 viser flere bundniveauer i snittet, hvilket kunne tyde på, at der er to stolpehuller oveni hinanden.

Pga. den store forekomst af trækul i området og i stolpehullerne, var der mistanke om smedeaktivitet. Området blev derfor gået over med metaldetektor, og fyld fra stolpehullerne i hus 19 blev gennemgået med magnet for at finde eventuelle smedeskæl – alt uden resultat. Trækullet må altså snarere stamme fra en brand.

Orientering:	Ø-V
Længde:	5,75 m
Bredde:	2,5 – 2,75 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,75 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1,2 m
Stolpehuldybder:	31 – 42 cm

Fund og stratigrafiske relationer:	X130, 132. Stolpehullerne 1190 og 1179 skæres hhv. af 1192 med x133 og 1184 med x131.
------------------------------------	---

Af fundene er kun x132 oplysende mht. datering. Her ses randskår med fortykkede og let facetterede rande, heraf 1 sortglittet. Disse typer hører til i sen førromersk eller tidlig romersk jernalder.

Hus 20

Beboelseshus med ildsted i vestlige del og indgangspartier i nord og syd.

Stolpehuller: 795, 1138, 830, 1315, 1155, 1139, sydlige snip af 832, 1156, 1140, 1141, 1160, 1146, evt. 1150.

Ildsted: 1143

Huset er meget fint og regelmæssigt med 3 stolpesæt i vestlige del og derefter endnu et stolpesæt efter et bredt indgangsfag. Det er imidlertid usikkert, om huset strækker sig længere mod øst. Der er noget længere afstand end sædvanligt til den østlige stolpe 1150, og denne er kun 10 cm dyb. Herefter ses ikke flere stolper mod øst. Hvis 1150 medtages, kan en makker til den mod nord være bortgravet af gruben 1163.

Ildstedet er omtrent cirkulært, 165x135 cm, let nedgravet og med stenlægning. Under stenlægningen fandtes en lille grube, hvorover lå 2 lerkar, x170 og x171, ovenpå hinanden med bunden i vejret – tydeligvis et ildstedsoffer.

Orientering:	Ø-V
Længde:	11,5 m
Bredde:	2,8 – 3,1 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* 1 – 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 – 1 – (1) *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,3 – 2,5 m; hvis 1150 medtages: op til 3,1 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,4 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1,2 m
Stolpehuldybder:	12, 35 og 40 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X139 (trækul), samt fra ildstedet x136, 140, 170, 171, 172, 175, 176

Hus 21

Beboelseshus med indgangspartier i nord og syd, samt muligvis spor af indre konstruktioner.

Stolpehuller: 767, 746, 1374/1373, 757 779, 761, 781, 782, 754, 1729, 756, evt. 785 el. 786 og evt. 1118 samt 787. Andre stolpehuller i stolperækkerne kan være udskiftninger af stolperne – 774, 1372, 758, 775, 780, 762, 755 1702, 786. Flere mindre stolpehuller inde i hustomten kan stamme fra indre konstruktioner – skillevægge o.a.

Som det fremgår af stolpeopstillingen ndf., mangler et par stolper i østlige ende af nordvæggen. Huset må nødvendigvis strække sig hen forbi indgangspartiet, hvorfor 756 må høre til huset, og den må have en makker i nord, som altså ikke er fundet – medmindre man vil godtage enten stolpehul 786, der står meget skævt for 756, eller 785, der står meget indtrukket indenfor stolperækkens flugt. Derimod er det mere usikkert, om huset strækker sig

længere mod øst, således at der kan ligge et stolpehul i den store grube 1118 – i snit er denne registreret som et stolpehul på 60 cm i diam, hvilket er rimeligt i forhold til de øvrige stolpehuller. Hvi 1118 medtages, må man også i dette tilfælde tage til takke med en noget skævt placeret stolpe mod nord, nemlig 787 (hvilket i så fald udelukker 786 som makker til 756, da den står for tæt på 787).

Orientering:	Ø-V
Længde:	(m / u 1118 i øst) 9,5 / 12 m
Bredde:	2,6 – 2,8 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* 1 – 1 – 1 – (1) – (1) 1 – 1 – 1 – 1 – (1) *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,8 – 3 m; hvis 1118 medtages: ned til 2,2 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,5 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1 m
Stolpehuldybder:	30 – 55 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X114, 119, 121 samt, hvis stolpehul 785 inkluderes, x117. 1374 skæres af/skærer 774 med x116.

Fundene omfatter hovedsageligt bund- og sideskår – i x117 dog 1 skårflage med rand fra lille sortglittet skål med to vandrette indridsede striber, sandsynligvis fra tidlig romersk jernalder. Det er dog som nævnt usikkert, om stolpehullet 785 hører til huset.

Hus 22

Udhus med nedgravet lerkar.

Stolpehuller: 1126, 1103, 1128, 1131, 1132, 1377.

Stolpehullernes dimensioner i både diameter og dybde er lidt under gennemsnittet af, hvad der ellers ses i husene på pladsen. Ved snitning af de 2 stolpehuller fra huset, er de kun blevet tolket som ”mulige” stolpehuller pga. deres ringe dybde. Stolpesætningen er dog meget regelmæssig, så jeg mener, at huset er godt nok. Det bekræftes af, at der fandtes et nedgravet lerkar (x120) indenfor husets vægforløb.

Orientering:	Ø-V
Længde:	5,5 m
Bredde:	2 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 1 – 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 – 2,8 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	5 og 8 cm (kun 2 snittet)
Fund og stratigrafiske relationer:	Det nedgravede lerkar x120 i gruben 1105 må ligge indenfor husets vægforløb, og hører dermed til huset.

Hus 23

Beboelseshus med ildsted i vestlige del og indgangspartier i nord og syd.

Stolpehuller: 735, 1084, 737, 1087, 1107, 1089, 750, 1108, 1090, 1091, 1110, 1093, 1112, 1094, 1116, 1095.

Ildsted: 1106.

Orientering:	Ø-V
Længde:	13 m
Bredde:	2,6 – 2,8 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,2 – 2,8 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,3
Afstand mellem indgangsstolper:	0,9 – 1,1 m
Stolpehuldybder:	32 – 52 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 24

Beboelseshus med indgangspartier i nord og syd.

Stolpehuller: 998, 1023, 1006, 1032, 1010, 1035, 1363, 1699, 1700, 1039, 1015, 1050, formentlig vestlige del af 1450, 1052, 1411.

Den vestligste stolpe i nordrækken må være placeret oveni eller bortgravet af gruben 997. Ligeledes må stolpe-makkeren til 1406 være oplugt i vestlige del af gruben 1406.

Orientering:	Ø-V
Længde:	16 m
Bredde:	2,6 – 2,8 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	* ? – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 – 1 – (1) – 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 – 3,5 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,7 og 4,2 m
Afstand mellem indgangsstolper:	0,8 m
Stolpehuldybder:	29 – 37 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X145

Der er interessante fund fra dette hus. Dels et sideskår med et lille stykke ornamentik fra en mæanderbort, hvilket tydeligt peger mod ældre romersk jernalder. Dels et sideskår med en opadvendt buet liste, der nedad går i et med karrets side. Det ligner et stiliseret øre, og eneste parallel jeg har fundet, er fra Hjemsted ved Skærbæk (se afbildning s. 25, fig. 29,4 samt datering s. 34 i ”Bebyggelser og keramik fra 4. – 9. århundrede; Seminar på Esbjerg Museum 19.-20. marts 1987”, udgivet af Esbjerg Museum 1989), hvor skåret fandtes øverst i en brønd dateret til 408 e. Kr. f. – dvs. overgangen mellem yngre romertid og ældre germanertid! Der findes ikke anden keramik fra denne periode i Fredensvej-udgravningen, men da skåret fra Hjemsted som nævnt lå øverst i brønden, og dermed hører til opfyldningen ved sløjfning af

denne, er det et spørgsmål, om der ikke kan være blevet iblandet ældre materiale fra bebyggelsen.

Hus 25

Udhus.

Stolpehuller: 1025, 1009, 1033, 1011, 1037, 1013, evt. 1045 og nordlige del af 1017, og evt. 1040 og 1041.

Det er usikkert, om huset også omfatter stolpehullerne 1045 og 1017 mod øst, men hvis det er tilfældet, kan et stolpepar, der meget ligner et indgangsparti, nord for huset også medtages.

Orientering:	Ø-V
Længde:	5,3 m
Bredde:	2,8 – 3 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	(*) 1 – 1 – 1 (– 1) 1 – 1 – 1 (– (1))
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,7 – 2,9 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	(2,7 m)
Afstand mellem indgangsstolper:	(1,1 m)
Stolpehuldybder:	38 – 60 cm; 1017+1045: 38+34 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X124

Det enlige fund, et sideskår, kan ikke dateres nærmere.

Hus 26a

Ældre fase af et beboelseshus med indgangsparti i syd og muligvis mod nord, men ikke synligt pga. andre stolper og gruber.

Stolpehuller: 1355, 1344, 616, 1346, 626, 1348, 632, 1343, 1351, 1359, 659, 655, 662, 657. Stolpehullerne i ældste fase er karakteristiske ved at være af anseelige dimensioner, o. 1 m i diam. og mellem 60 og 80 cm dybe. De har lys fyld, hvilket kunne tyde på, at huset hører til den første bosættelse på stedet, hvor et kulturlag endnu ikke var dannet.

Omtrent midt i indgangsfaget til dette, eller det efterfølgende, hus ligger i hver side nogle store, ca. 1,5 – 0,7 m, rektangulære gruber orienteret nord-syd. Der er ingen fund herfra, og deres funktion har ikke kunnet bestemmes.

Orientering:	Ø-V
Længde:	15,5 m
Bredde:	2,2 – 2,5 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	*? 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,6 – 3,2 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,8 – 4,3 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1,2 m
Stolpehuldybder:	Generelt 63 – 84 cm; i hver ende dog en

	stolpe på hhv. kun 37 og 34 cm. Den vestlige kan udmærket være dybere, da den centrale del er bortgravet af stolpehul fra den senere fase.
Fund og stratigrafiske relationer:	X90, 93, 96, 98, 99, 101, 103. Stolpehullerne skæres af stolpehullerne fra hus 26b.

Hovedparten af fundnumrene indeholder ikke nærmere daterbare sideskår. I alt findes 3 randskår, hvoraf 1 er fortykket og udadvunget, hvilket formentlig kan dateres til sen førromersk / tidlig romersk jernalder. Endelig findes et lille fladt skår med krum over-/ydside og kanten på en rund forsækning, der sandsynligvis har siddet midt på skåret. Det er usikkert identificeret som fragment af et låg, men paralleller hertil er ikke fundet i den tilgængelige litteratur.

Hus 26b

Yngre fase af et beboelseshus. Indgangspartiet mod syd placeret i samme stolpehuller som i den ældre fase, mens der for indgangspartiet i nord gælder samme som i den ældre fase (ikke synligt pga. andre stolper og gruber).

Stolpehuller: 612, 611, 1347, 614, 1349, 628, 632, 1343, 1352, 651, 660, 1353, 663, 1028.

Også i den yngre fase er stolpehullerne meget kraftige, men dog lidt lavere end forgængerne.

De nye stolpehuller har desuden en markant mørkere fyld.

En anden forskel mellem de to faser er, at fagene (afstanden mellem stolpesættene) i det yngre hus er blevet en anelse bredere, generelt over 3 m, hvor de i den ældre fase i gennemsnit lå o. 3 m.

Vedr. indgangspartiet mod syd er det i hvert fald i 1343 tydeligt, at der er to nedgravninger, så indgangsstolperne har været placeret samme sted i begge faser. Der er ligeledes overlapning mellem ældre og yngre fase i de tagbærende stolper.

Som nævnt under den ældre fase, findes omtrent midt i indgangsfaget nogle store rektangulære gruber, hvis funktion og tilhørsforhold til faserne ikke har kunnet bestemmes.

Orientering:	Ø-V
Længde:	16,5 m
Bredde:	3,3 – 3,6 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	*? 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 – 1 – 1 – 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,7 – 3,9 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,6 – 4 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1,2 m
Stolpehuldybder:	32 – 65 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X69, 91, 97, 106, 108, 109, 110. Stolpehullerne skærer stolpehullerne fra hus 26a.

Fundene er ikke meget oplysende med henblik på datering. Der ses bl.a. en enkelt fortykket rand og 1 randskår fra sortglittet skål, som antyder en datering til sen førromersk / tidlig

romersk jernalder. De øvrige randskår er en anelse fortykkede og et har en pålagt vulst med indstik lige under randen.

Hus 27

Udhus. Måske ældre / yngre fase af hus 28.

Stolpehuller: 130, evt. sydlige snip i 638, 1697, 644, 693, 686.

I vestligste ende af sydlige stolperække mangler et stolpehul, men en udposning på gruben 638 ser ud, som om der er et stolpehul her.

Orientering:	Ø-V
Længde:	6 m
Bredde:	2,5 – 2,8 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 1 – 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,6 – 3,2 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen. Huset overlejres af / overlejrer hus 28.

Hus 28

Udhus. Måske ældre / yngre fase af hus 27.

Stolpehuller: 131, 642, 147, 689, 697, 699.

Orientering:	Ø-V
Længde:	7,5 m
Bredde:	2,9 – 3,1 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 1 – 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	3,2 – 4,2 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	54 cm (kun 1 snittet)
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen. Huset overlejres af / overlejrer hus 27.

Hus 29a

Udhus eller beboelseshus, med indgangsparti mod syd og med nedgravet forrådskar indenfor vægforløbet. Muligvis ældre eller yngre fase af hus 29b – overlejrer eller overlejres i hvert fald af dette.

Stolpehuller: 57, 64, 66, 67, 75, 89, 73, 103, 84.

Huset fortsætter formentlig udenfor feltgrænsen mod vest, så fuld udstrækning haves ikke, og det kan derfor ikke afgøres, om der er tale om et beboelseshus eller et udhus. Det faktum, at

der kun ses to stolpepar mod øst efter indgangspartiet viser dog, at der ikke kan være tale om et traditionelt beboelseshus med 3 stolpepar på hver side af indgangspartiet.

Orientering:	Ø-V
Længde:	Min. 7,5 m
Bredde:	3 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	2,9 – 3,1 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1 m
Stolpehuldybder:	38 – 50 cm, dog en enkelt på 28 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X15, 24. Hertil skal føjes det nedgravede lerkar x9 i gruben 74, der ligger indenfor husets vægforløb mod syd. Huset overlejres af / overlejrer det mulige hus 29b.

Kun et enkelt sideskår med langovale indstik kan give en daterings-indikation, som peger mod sen førromersk / tidlig romersk jernalder.

Hus 29b

Måske beboelseshus. Muligvis ældre eller yngre fase af hus 29a – overlejrer eller overlejres i hvert fald af dette.

Stolpehuller: 1331, 59, 70, 87, 1335, 62, 90, 100 samt evt. indgangsparti i syd med 219/61 og 68 eller indgangsparti i nord med 93 og 99 og hertil i syd 216 + ?.

Huset er meget usikkert. Det består af en række regelmæssigt placerede stolpehuller, 1331, 59, 70 og 87, med en lidt afvigende orientering i forhold til flertallet af de øvrige huse på pladsen (mere nordvestlig-sydøstlig). Orienteringen passer dog med husene 30, 35 og 36. Stolperækken kan mod syd kun parres med 78 og 1326. Mod nord er der fin parvished med 100, 90, 62 og 1335, men 62 har en ganske lille diameter, ca. 36 cm, i forhold til de øvrige som alle er min. over 70 cm. 62 har imidlertid en lidt besynderlig form på snittegningen, så det er meget muligt, at den ikke er erkendt i fuld udstrækning. Pga. den fine parvished med den nordlige stolperække, er jeg derfor tilbøjelig til at godtage 62. I så fald kan 219 eller 61 samt 68 danne indgangsparti mod syd, men der ses også et sæt små stolper i nordvæggen, 93 og 99, udfør et andet fag end i syd, og det er vanskeligt at afgøre, hvilke der er indgangspartiet. Hvis 93 og 99 er indgangsparti må det næsten betyde, at huset strækker sig længere mod øst, og det ville passe godt med, at der her ligger det nedgravede kar, x27/28 i grube 110. Der kan også udpeges et stolpehul til sydvæggen, 108, men der ses ikke flere mod øst, så en ”udvidelse” af huset skal bygge på den usikre forudsætning, at der er overset flere stolpehuller her.

Orientering:	Ø-V
Længde:	Min. 9 m
Bredde:	2,7 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	(*?) 1 – 1 – 1 – 1

	1 – 1 – 1 – 1 (*?)
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,7 – 3,2 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	3,1 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1,2 m
Stolpehuldybder:	38 – 82 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X10, 13, 21, 22, 23. Huset overlejres af / overlejrer hus 29a.

Fundene fra husets stolpehuller er ikke gennemset, så en nærmere datering kan pt. ikke gives.

Hus 30

Udhus med indgangsparti mod syd.

Stolpehuller: 121, 116, 123, 125, 127, 128, 135, 132.

Bemærk at huset har samme lidt nordvestlige-sydøstlige orientering som 29b.

Orientering:	Ø-V
Længde:	5,5 m
Bredde:	2,3 – 2,7 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 1 – 1 – 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,7 – 3 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	2,7 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1 m
Stolpehuldybder:	28 cm (kun 1 snittet)
Fund og stratigrafiske relationer:	X10, 13, 21, 22, 23. Huset overlejres af / overlejrer hus 29a.

Hus 31

Udhus.

Stolpehuller: 138, 139, 136, 143, 133, 145.

Den meget uensartede stolpedybde er lidt mærkelig og kan give anledning til forbehold overfor huset, men stolpesætningen er fint regelmæssig.

Orientering:	N-S
Længde:	5,5 m
Bredde:	2,2 – 2,5 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 1 – 1 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 – 2,9 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	10, 17, 32, 36, 55, 56 cm

Fund og stratigrafiske relationer:	X5. Huset overlejres af / overlejrer hus 30, og stolpehul 145 fra huset skærer stolpehul fra hus 32.
------------------------------------	--

Fundet, et sideskår med knæk fra overgang til bund eller skulder, kan ikke dateres nøjere.

Hus 32

Udhus. Muligvis ældre eller yngre fase af hus 33 – overlejrer eller overlejres i hvert fald af dette.

Stolpehuller: 141, 144, 153, 222, 166, 163.

Orientering:	Ø-V
Længde:	7 m
Bredde:	3 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 1 – 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	3,5 – 3,7 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	14, 22, 45, 24, 25 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X12. Huset overlejres af / overlejrer hus 33, og stolpehul 144 fra huset skæres af stolpehul fra hus 31.

Blandt fundene findes en fortykket let facetteret rand med små ovale indstik under randen, som kan dateres til sen førromersk / tidlig romersk jernalder.

Hus 33

Udhus. Muligvis ældre eller yngre fase af hus 32 – overlejrer eller overlejres i hvert fald af dette.

Stolpehuller: 154, 150, 159, 160, 167, 164.

Orientering:	Ø-V
Længde:	5,5 – 6,5 m
Bredde:	3 – 3,2 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 – 1 1 – 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,4 – 3,3 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	35, 35, 40, 45, 45, 47 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X2. Huset overlejres af / overlejrer hus 32.

Fundene, 2 sideskår med ornamentik, kan dateres til sen førromersk / tidlig romersk jernalder.

Hus 34

Udhus med indgangsparti mod syd.

Stolpehuller: 279, 278, 285, 155, 158, 223, 286, 157, 172, 170.

Der er stor variation i stolpehulsdybderne i dette hus, og stolpehul 157 er noget mindre end de øvrige. Ikke desto mindre virker huset troværdigt pga. sin regelmæssighed og fravær af andre forstyrrende stolpehuller.

Orientering:	Ø-V
Længde:	8 m
Bredde:	2,8 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 - 1 - 1 - 1 1 - 1 - 1 - 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,5 - 3,2 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	2,4 - 2,7 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1 m
Stolpehulsdybder:	14, 25, 35, 42, 48, 70 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	X3, 31.

Fundene består af sideskår, der ikke kan dateres nærmere.

Hus 35

Udhus med indgangsparti mod syd.

Stolpehuller: 13, 9, 22, 11, 248, 231, 25, 247, 253, 250.

Bemærk at huset har samme lidt nordvestlige-sydøstlige orientering som 29b.

Orientering:	Ø-V
Længde:	8 m
Bredde:	2,4 - 2,8 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 - 1 - 1 - 1 1 - 1 - 1 - 1 *
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	2,3 - 3 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	2,9 m
Afstand mellem indgangsstolper:	1,2 m
Stolpehulsdybder:	28, 36, 38, 41, 46, 50, 56, 58
Fund og stratigrafiske relationer:	X16, 18, 19, 32, 38, 40. Stolpehul 11 skæres af stolpehul/grube med x14.

Blandt fundene findes flere glittede skår og rande med fortykkelse eller let facettering og negleindstik under randen. Det peger på en datering til sen førromersk / tidlig romersk jernalder.

Hus 36

Staklade / 4-stolpehus.

Stolpehuller: 37, 31, 39, 35.

Bemærk at huset har samme lidt nordvestlige-sydøstlige orientering som 29b og 35.

Orientering:	Let skråt, som hus 35
Længde:	3 m
Bredde:	3 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 1 – 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	20 – 32 cm
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 37

”Diemen” / ”Rutenberge” – et forråds-/hø-/halm-opbevaringshus.

Stolpehuller: 946-950.

Huset ser ud som en halvcirkel dannet af relativt spinkle, regelmæssigt placerede stolpehuller.

Der mangler formentlig 1 eller 2 stolpehuller mod vest.

Orientering:	
Længde:	Diameter: 2,8 m
Bredde:	
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	1 – 1 ? 1 1 1
Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	1 – 1,6 m
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	Ingen

Hus 38

Staklade el. evt. en ”Diemen”.

Stolpehuller: 1164, 1465, 1475, 1474, evt. 1165 og 1466.

Muligvis kan de to stolper, 1165 og 1466 mod hhv. nord og syd tilføjes, men der er lidt uregelmæssig afstand til de øvrige 4 stolper.

Orientering:	
Længde:	(N-S) 2,2 m
Bredde:	(Ø-V) 2,5 – 2,7 m
Stolpernes placering (* = indgangsparti):	(1) 1 – 1 1 – 1 (1)

Afstand mellem stolpepar (på langs), min./max. (excl. fag ved indgangsparti):	
Bredde på fag ved indgangsparti:	
Afstand mellem indgangsstolper:	
Stolpehuldybder:	Ingen snittet
Fund og stratigrafiske relationer:	X144

Det enlige fund er en hank, som ikke er bestemt ved fundgennemgang.

HEGN

A-F

Det bedst bevarede hegn er grøftforløbet 593, 1576, 1685, 1586, 1520. Grøften er 8-25 cm dyb og op til 70 cm bred. I nord består den af et kort forløb (A), 593 og 1576, der løber parallelt med et tilhørende forløb (B), 1685, over min. knap 6 m, således at der dannes en passage mellem de to forløb på ca. 50-60 cm's bredde. Dette parti er afbrudt mod NØ, hvorefter grøften fortsætter mod syd (C) for til sidst at foretage en lille krumning mod vest. I NØ-hjørnet, hvor grøft-forløbet var afbrudt på et stykke af 2 m, står en meget dyb stolpe, 60 cm, som formentlig har indgået i en slags port-arrangement.

Mod syd ligger et langt lige grøftforløb (D), 1257, der løber hen til 1520, således at der er en åbning mellem dem i syd-østhjørnet på 1 m. Det er imidlertid usikkert, om 1257 overhovedet er samtidigt med hegnsgrøften. Den er generelt bredere (op til 86 cm) og dybere (op til 53 cm). Fundene herfra kan desværre ikke afgøre dateringsspørgsmålet.

Langs østsiden af grøft 1520 + 1586, især ved sydlige halvdel, ses flere stolpehuller (E), der har tendens til at stå på række, flere af dem endda parvist med en indbyrdes afstand på 1,2-1,5 m: 1527+1528, 1534+1536, 1666+1670, 1673+1672. Mange af dem er dog lige lovlig kraftige for hegnsstolper, og afstanden mellem dem er fra 2 til 3 m. De bør dog tages i betragtning, fordi der mod syd, syd for og parallelt med grøft 1257, ses en anden stolperække (F), 1251, 1254, 1514, 1515, 1516, evt. 1517. Stolperne her står med en afstand fra 2,8 til 4,3 m, og der er ikke andre anlæg, de kan forbindes med.

Grøften indhegner et område på ca. 30x22m, indenfor hvilket ligger husene 4, 7, 8 og 9. Derimod skærer det stolpehullerne til hus 6, og overlejrer eller overlejres af hus 6, og det er muligt, at disse huse sammen med stolperækkerne E og F hører til en ældre tofteinddeling i landsbyen. Mod vest ses ingen markeret afgrænsning af toften, men det næsten totalt uberørte område vest for beboelseshuset 4 danner formentlig grænsen til nabogården.

G

Stolpehullerne 1499, 1492, 1494, 1496, 1500, 1501, 1509 samt evt. 1183 danner en omtrent Ø-V-gående linie med en stolpeafstand mellem 1,4 og 1,8 m (dog 3,5 m mellem 1496 og 1500). Der kan ikke være tvivl om stolpehullernes samhörighed, da de var meget ensartede, og der findes ikke andre stolpehuller i området, de kan parres med (til et hus). Der må derfor være tale om et hegn, hvis afslutning mod SØ må ligge udenfor feltgrænsen, mens det tilsyneladende er afsluttet ved 1183 mod V.

Der kan ikke umiddelbart knyttes huse til dette hegn.

H

H = 1203 er en kun godt 4 m lang, ca. 50 cm bred og 6 cm dyb grøft, orienteret NV-SØ. Med den ringe dybde kan den meget vel være pløjet væk eller fjernet ved maskinafgravningen. Dens tilhørsforhold er svært at afgøre, men med dens retning og placering lader den til at kunne danne et skel mellem beboelseshuset 10a/b og beboelseshus 18 med udhus 19 – naturligvis forudsat at grøften er samtidig med disse, hvilket ikke kan bevises.

I

I = 525 er en N-S orienteret grøft, 23 cm bred og 14 cm dyb. Den kan kun følges over knap 6 m, da den skæres mod nord af den store kloakgrøft. Dog er det klar, at den ikke fortsætter sin retning direkte videre mod nord, men må bøje af mod øst eller vest.

Dens tilhørsforhold kendes ikke.

J

J = 1640 – et knap 4 m langt grøftforløb, der forsvinder udenfor feltgrænsen i nord.

Det er gådefuldt, hvad denne grøft hører til, da der ikke er hustomter i det nordlige udgravningsområde.

K

Hegnet udgøres først og fremmest af stolpehullerne 797-800, 801-829, 831, 1311-1313, 1356-1358 og 1360. Dernæst kan skelnes 3 forløb videre mod nord: Mod vest 380, 381, 211, 212; mod øst 369-371, 833-837, 839, 840; derimellem 377-379, 208, 209. De er mellem 20 til 50 cm i diameter og generelt mellem 20 og 40 cm dybe.

På den sydlige del står stolperne flere steder parvist med en indbyrdes afstand på mellem 50 og 70 cm. Enten danner de tilsammen et faskine-hegn, eller også er de to rækker ikke samtidige, og den nordlige række kan i så fald høre sammen med det østlige – eller det mellemste – forløb videre mod nord. Jeg hælder mest til sidstnævnte tolkning, da parvigheden ikke fortsætter i de nordgående forløb.

Omtrent hvor hegnet knækker mod nord, står stolperne i en krans udenom den lave grube 801, der tolkes som en dyrefold. Hegnet omkranser desuden beboelseshuset 18, evt. sammen med udhuset 19. Det ligger desuden i flugt med stolperækken i hegn G – der er 18,5 m mellem de to hegn – og en samhörighed kan ikke udelukkes.

L

Stolpehullerne 977, 978, 980, 983-993, 1388, 1005, 1391, 1394 danner et krumt forløb, der peger mod nord og øst. De måler mellem 20 til 60 cm i diameter og ligger nogenlunde på to parallelle rækker med en indbyrdes afstand på ca. 60 cm. Det er muligt, at nogle af stolpehullerne øst herfor hører til fortsættelsen af hegnet. Mod nord kan hegnet ikke med sikkerhed følges længere end til og med 977, men stolpehullerne 1320-1322 helt henne ved feltgrænsen kan høre til en fortsættelse mod vest.

Hegnet omkranser beboelseshusene 24 og 26a/b samt udhuset 25.

M

M er et usikkert hegn, der udgøres af et Ø-V-gående forløb af stolpehullerne 1059, 1065, 1070, 1074 og 1075. Det er hovedsageligt udpeget, fordi der også ses et skel i anlægsintensiteten – nord for hegnet er mange anlæg, syd for kun meget få. Stolpehullerne er ensartede og ligger med en afstand mellem 1,7 til 2,5 m.

N

Meget usikkert hegn. En række mere eller mindre uregelmæssige gruber og stolpehuller, 714, 715, 849, 850, 733, 734, 738-742, danner et krumt forløb over ca. 17 m. Selvom de evt. ikke selv udgør et hegn, synes de dog at forholde sig til et eller andet skel i bebyggelsen.

O

Meget usikkert hegn. Anlægsintensiteten er tæt i dette område, men det har ikke været muligt at udskille et hus. Tilbage står en række mere eller mindre uregelmæssige gruber og stolpehuller, 701, 703, 679, 667, 668, 670, 1029 og 1030, der danner en N-S-gående række over knap 9 m.

Der gælder samme forbehold for dette hegn som ved hegn N: Selvom stolpehullerne evt. ikke selv udgør et hegn, synes de dog at forholde sig til et eller andet skel i bebyggelsen. Det kan meget vel være gårdsanlægget/-anlæggene med husene 26a/b, 27 og 28 lige vest herfor.

P

En række regelmæssigt placerede stolper forløber Ø-V over 13 m, med en stolpeafstand på 3-3,5 m. Denne afstand er ikke normal i stolpehegn, men rækken skiller sig ud i et ikke særlig intensivt bebygget område, og tilhørende stolper mod nord eller syd findes ikke, så der er næppe tale om et hus.

Stolperækken adskiller beboelseshuset 26a/b fra beboelseshuset 29a/b og udhusene 27, 28 m.fl. i nord.

Q

Meget usikkert hegn, der består af en N-S-gående række store gruber og stolpehuller over et forløb på godt 10 m. Dette er næppe i sig selv et hegn, men markerer måske alligevel et skel i bebyggelsen. En stolperække øst herfor ligger i passende afstand til at kunne danne et hus, men det har alligevel ikke været muligt at udskille et sådant.

ANDRE ANLÆG

Gruber eller brønde

Som det fremgår af planen er det kun et lille udvalg af de større gruber, der er snittet. Ingen af dem har kunnet identificeres som brønde – og der er dermed ikke påvist en eneste brønd på pladsen.

I et område i den nordvestlige del af feltet fremkom et udstrakt sort lag ved afgravningen. Nogle steder stoppedes afgravningen på dette niveau, men hvor vi gik længere ned, viste det sig, at der udskilte sig et utal af tætliggende gruber. Området har sandsynligvis været vandlidende i jernalderen (og på visse tidspunkter også i nutiden), men grubernes beliggenhed

tyder på, at man systematisk har foretaget en eller anden form for råstof-indvinding – måske har der været tørv i det sumpede område. Derefter er gruberne og området blevet fyldt op med affald fra bebyggelsen. Lignende forhold gjorde sig gældende lang feltets nordlige kant. Ud for anlæg/lag 1635 i dette område kunne der i undergrunden iagttages cirkelrunde fyldskifter med gråt mellemgroft sand, der tydeligt skilte sig ud fra undergrundssandet. Det er formentlig små kildevæld, og det bekræfter yderligere, at området har været vandlidende. Det er måske også forklaringen på, at der ikke er fundet brønde til bebyggelsen – man har haft fugtige områder helt op til husene.

801 – Dyrefold?

Anlægget er nævnt ovenfor under hegn K, da det omkranses af stolperne fra dette. Det kan meget vel tænkes, at de to vestlige stolperækker, der fra 801 fortsætter mod nord, udgør en fægang, der har skullet lede dyrene ind i folden. Der har dog ikke været tale om store dyreflokke, da 801 kun er 1x1,5 m i diameter. Denne begrænsede størrelse er årsagen til, at tolkningen som dyrefold er usikker.

884 – Hørtørringsgrube

Gruben er rektangulær med målene 2,3x0,6 m og 69 cm dyb. Langs kanten af nedgravningen, og især ved midten, ses en rød ildpåvirket stribe undergrund, der viser, at der har været ild heri. Det bekræftes yderligere af, at fylden i nordlige del hovedsageligt består af trækul – i den sydlige del viser ujævne buer i bunden, at der har været foretaget en optømning, muligvis med henblik på genanvendelse men tilsyneladende ikke fuldført. Jordprøverne herfra er endnu ikke analyseret, men gruben udviser karakteristika for en hørtørringsgrube.

Tørring af høreren finder sted efter rødningen, hvor høreren er blevet mørnet i vand, så den træagtige skal løsner sig fra plantefibrene. Det er altså et led i forarbejdningen til tråd og garn. Anvendelsen af hør til tekstiler tager sin spæde begyndelse i Danmark i romersk jernalder, så det ville være meget opsigtsvækkende, hvis hørtørringsgruben i Tvingstrup hører sammen med den udgravede bebyggelse fra sen førromersk / tidlig romersk jernalder. I nyere tid var det almindeligt at lægge hørtørringsgraven i god afstand fra husene pga. af brandfaren, og det kan udmærket være tilfældet for 884, som således kan høre til den senere Tvingstrup landsby. Der er ikke fund, der kan datere gruben, men der er udtaget prøver af trækullet (x142), som vil blive sendt til 14C-datering.

74, 110, 1105 – Gruber med nedgravede lerkar

74 indeholdt karret x9 med en bevaret diameter på 62 cm i en højde af 25 cm. Den befandt sig helt op til de sydlige tagbærende stolper i beboelseshuset 29a og har således ligget lige indenfor husets væg, der erfaringsmæssigt ligger ca. 1,5 m fra de tagbærende stolperækker.

110 indeholdt karret x27/28 med en bevaret diameter på 50 cm i en højde af 31 cm. 110 kan ikke knyttes til et bestemt hus, men de talrige stolpehuller i området kan stamme fra en hustomt, som det ikke har været muligt at udskille.

1105 indeholdt karret x120 med en bevaret diameter på 25 cm og lå indenfor vægforløbet i hus 22.

Der er tale om forrådskar, og karret x9 er karakteristisk for denne fundtype: Et stort kar med beklasket nedre del og glittet øvre del. Inde i karrene x9 og x28 fandtes der ved udgravningen potteskår fra andre lerkar – i x27/28 endda hele den ene halvdel af en sortglittet potte med mæanderbort og x-formet øre. Mæander-ornamentet placerer entydigt dette anlæg til ældre romersk jernalder.

524 – Ildpåvirket område

En plet rødfarvet = ildpåvirket undergrund på ca. 100x90 cm findes lige vest for hegn I. Der kan ikke knyttes noget hus til dette formodede ildsted – hus 14, der befinder sig ca. 3 m vest herfor, ligger for sydligt til på nogen måde at kunne omslutte 524.